ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра міжнародного, цивільного та комерційного права

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою
(пост. п. __ від « 31 » серпня 2022 р.)
Ректор
_____ Анатолій МАЗАРАКІ

КОСМІЧНЕ ПРАВО /

SPACE LAW

ПРОГРАМА /

COURSE SUMMARY

Київ 2022

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: Гурова А. М., к.ю.н., викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права КНТЕУ.

Програму обговорено і схвалено на засіданні кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права від 03 грудня 2021 р., протокол № 9.

Програму розглянуто та схвалено вченою радою факультету міжнародної торгівлі та права від 16 грудня 2021 р., протокол № 8.

КОСМІЧНЕ ПРАВО/
SPACE LAW

ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Космічне право» призначена для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право» освітньої програми «Міжнародне право».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти КНТЕУ із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Космічне право» є формування у студентів системи теоретичних знань про космічне право та необхідних практичних навичок для практичної діяльності за фахом.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- розуміння студентами особливостей міжнародно-правового режиму космічної діяльності;
- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу системи космічного права;
- знання принципів, джерел космічного права;
- знання механізмів реалізації його норм на міжнародному та внутрішньодержавному рівнях, а також застосування уповноваженими суб’єктам;
- формування у студентів цілісного уявлення про різні напрямки космічної діяльності на єдиних засадах космічного права з урахуванням специфіки правового регулювання кожного із них;
- уміння на основі норм космічного права визначати правомірність окремих видів космічної діяльності України та інших держав, оцінювати зміни до національного законодавства різних країн, ґрунтуючись на тенденціях розвитку космічного права і вимог практичної космонавтики, а також тлумачити норми космічного права та використовувати їх для вирішення практичних ситуацій.

Предметом дисципліни є суспільні відносини, які виникають під час дослідження та використання космічного простору.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Передумовами вивчення дисципліни «Космічне право» є опанування здобувачами вищої освіти знаннями з таких дисциплін як «Міжнародне приватне право: інститути та підгалузі», «Практичний курс з міжнародного права».

3. *РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ*

Дисципліна «Космічне право», як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідними освітньо-професійними програмами:

«Міжнародне право» (ОС магістр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності за освітньою програмою		
ЗК1	*Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу.*	1-12
ЗК3	*Здатність ефективно працювати в міжкультурному середовищі, зокрема розробляти міжнародні проекти та управляти ними.*	2-12
ЗК6	*Здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, діяти відповідно до етичних мотивів і чинних міжнародно-правових актів та національного законодавства.*	8-12
ЗК7	*Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.*	1-12
Фахові компетентності за освітньою програмою		
СК3	*Здатність працювати і представляти інтереси України в міжнародних міжурядових і неурядових організаціях.*	1-12

СК8	*Здатність представляти інтереси України або фізичних і юридичних осіб у міжнародних судових установах, арбітражах, національних судах іноземних держав.*	1-12
СК10	*Здатність ефективно забезпечувати адаптацію до права ЄС законодавства України у правотворчому, правоінтерпретаційному та правозастосовному контекстах, надавати правову підтримку євроінтеграційним процесам у різних сферах суспільних відносин.*	3-12
СК11	*Здатність забезпечувати імплементацію міжнародно-правових стандартів в окремі галузі національного законодавства.*	1-12
Програмні результати навчання за освітньою програмою		
2	*Спілкуватися іноземною мовою як усно, так і письмово, у професійній юридичній діяльності на національному і міжнародному рівнях.*	1-12
4	*На основі знань доктрини, концепцій та сучасних досягнень міжнародного публічного, приватного права та права ЄС з метою виявлення в подіях і фактах міжнародного життя тенденцій та закономірностей їх формулювання, визначення майбутніх можливостей і ризиків, пов'язаних з ними, прийняття обґрунтованих рішень та усвідомлення їх наслідків для різних суб'єктів національного та міжнародного права.*	3-12
6	*Виявляти, аналізувати та пропонувати шляхи вирішення різноаспектних проблем міжнародно-правового та національно-правового змісту.*	1-12
9	*Здійснювати юридичне представництво клієнта в національних судах, міжнародних комерційних арбітражах, органах державної влади та місцевого самоврядування.*	1-12

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Космічне право як результат науково-технічного прогресу

Генезис космічного права. Міжнародно-правовий режим космічного простору та міжнародно-правовий режим повітряного простору. Небесні тіла та космічні об'єкти як об'єкти правового регулювання. Поняття космічної діяльності. Становлення різних видів космічної діяльності та механізмів їх правового забезпечення.

Джерела космічного права. Акти «м'якого» права та шляхи їх імплементації в національне законодавство космічних держав. Роль міжнародних договорів з дотичним предметом регулювання для прогресивного розвитку космічного права.

Суб'єкти космічної діяльності. Статус посланців людства, космічних туристів. Правовий статус приватних учасників космічних відносин.

Сучасні міжнародні правовідносини, що виникають у зв'язку з космічною діяльністю. Сучасні тенденції розвитку космічного права.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 4, 5, 6, 8
Додатковий:12, 15, 23, 28, 30
Міжнародні документи: 1, 2, 3, 6, 7

Тема 2. Міжнародні організації, що забезпечують правовий режим космічної діяльності

Роль комітетів та Генеральної Асамблеї ООН в процесі створення норм космічного права. Правовий статус Комітету з мирного використання космічного простору та його Юридичного та Науково-технічного підкомітетів, їх діяльність. Управління ООН з питань використання космічного простору. Роль резолюцій Генеральной Ассамблеи ООН в процесі формування міжнародно-правового режиму космічної діяльності.

Специфіка діяльності Міжагентського координаційного комітету з космічного сміття.

Роль МАГАТЕ у створенні правових засад безпечного використання ядерних джерел енергії у космічному просторі та УНІДРУА у створенні правових засад комерційної передачі майна в космічному просторі.

Роль Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) в

правовому регулюванні космічної діяльності.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 4, 5, 6
Додатковий: 9, 30
Міжнародні документи: 1, 2, 3, 7

Тема 3. Європейське космічне агентство як перспективний партнер України щодо розвитку космічної діяльності

Європейське космічне агенство: структура, учасники, повноваження. Специфіка правового статусу Європейського космічного агентства. Основні положення Конвенції про заснування ЄКА від 30.05.1975. Правила та процедури як джерело права ЄКА. Концептуальні засади Європейської космічної політики та механізми її реалізації.

Механізми реалізації міжнародно-правового космічного співробітництва держав-членів ЄС. Правові засади взаємодії між ЄС та ЄКА, а також участі держав-членів ЄС у космічному співробітництві. Провідні космічні проекти Європейського космічного агентства.

Основні напрямки співпраці України та ЄКА. Основні положення Угоди між Урядом України та ЄКА щодо співробітництва у використанні космічного простору в мирних цілях від 25.01.2008 та Протоколу від 14.02.2014 до неї.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 6
Додатковий: 25, 27
Міжнародні документи: 1, 2, 3, 7

Тема 4. Механізми транспарентності та зміцнення довіри між суб'єктами космічної діяльності

Змістовне наповнення принципу провадження космічної діяльності на благо та в інтересах всіх країн, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку.

Розмежування понять «держава запуску» та «держава реєстрації космічних об'єктів» в контексті визначення їх значення для пред'явлення претензій щодо відшкодування шкоди.

Юрисдикція та контроль за космічними об’єктами, право власності на них. Консультації з приводу діяльності або експериментів, які можуть створити потенційні шкідливі перешкоди іншій діяльності у справі мирного використання та дослідження космосу.

Згода на спостереження за космічними польотами. Інформування про характер, хід, результати космічної діяльності.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 4, 5, 8
Додатковий: 1, 11, 12, 23, 34, 35
Міжнародні документи: 1, 2, 3, 7

Тема 5. Міжнародно-правова відповідальність у сфері космічної діяльності

Особливості відповідальності в міжнародному космічному праві. Міжнародна відповідальність як наслідок космічної діяльності, пов'язаної з підвищеним ризиком.

Підстави відповідальності в міжнародному космічному праві. Специфіка відповідальності залежно від вини і абсолютної відповідальності за шкоду в міжнародному космічному праві. Поняття терміна «збиток» в міжнародному космічному праві.

Основні суб'єкти відповідальності в міжнародному космічному праві. Відповідальність держав в галузі космічної діяльності. Солідарна відповідальність за шкоду в результаті спільної космічної діяльності держав. Проблема відповідальності міжнародних міжурядових організацій в міжнародному космічному праві.

Вплив процесу комерціалізації на інститут відповідальності в міжнародному космічному праві. Порядок пред'явлення і виконання претензій за завдані збитки в міжнародному космічному праві

Механізм вирішення спорів згідно з Конвенцією про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами, 1972 р. Судовий порядок вирішення спорів. Практика у сфері відшкодування шкоди, завданої під час космічної діяльності.

Перспективи створення спеціалізованого міжнародного трибуналу для вирішення спорів в космічній сфері.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 3, 4, 5, 6,

Додатковий: 4, 5, 6, 9, 10, 23, 30
Міжнародні документи: 1, 3

Тема 6. Міжнародно-правове регулювання ринку космічних технологій та послуг

Роль космічного права у врегулюванні відносин на світовому ринку космічних послуг. Місце та роль регіонального співробітництва в правовому регулюванні світового космічного ринку.

Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічних операцій у космічній сфері. Регулювання передачі майнових і немайнових прав у межах космічного ринку. Роль транснаціонального торгового права у регулюванні світового ринку космічних послуг і технологій.

Особливості впливу національного законодавства на правові регулятори світового космічного ринку.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 4, 6
Додатковий: 2, 3, 9, 12, 17, 29
Міжнародні документи: 1, 4

Тема 7. Механізми регулювання ринку космічних послуг в межах національного правового простору

Механізми імплементації норм космічного права щодо регулювання ринку космічних послуг в межах національного законодавства України.

Адміністрування космічної діяльності. Участь України в міжнародних режимах контрою за ракетними технологіями. Експортний контроль в Україні. Ліцензування космічної діяльності в Україні та інших космічних державах світу.

Світові практики забезпечення відповідальної космічної діяльності. Стандартизація космічної техніки в Україні. Порядок страхування космічної техніки та відповідальності щодо ризиків, які виникають під час підготовки до запуску, запуску та експлуатації космічної техніки на орбіті в Україні.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 6

Додатковий: 4, 6, 13, 14, 21, 22, 32

Тема 8. Правове регулювання супутникового зв’язку та навігації

Особливий статус геостаціонарної орбіти як обмеженого природного ресурсу. Історія становлення Міжнародного союзу електрозв’язку, цілі, сфера діяльності, функції, структура. Конвенція та Статут Міжнародного союзу електрозв’язку від 22.12.1992. Регламенти радіозв’язку в редакції від 2016 року.

Цілі, структура, сфера діяльності, функції ІНТЕЛСАТ, ІНМАРСАТ, EUTELSAT, їх первинний та поточний правовий статус. Угода про міжнародну супутникову організацію ІНТЕЛСАТ від 20.08.1971, Конвенція про міжнародну організацію морського супутникового зв'язку (ІНМАРСАТ) від 03.09.1976, Конвенція, що засновує Європейську Організацію Супутникового Зв'язку "EUTELSAT" від 15.07.1982. Правові засади діяльності Міжнародної організації супутникового зв’язку як правонаступниці ІНТЕЛСАТ. Виконання нею публічних функцій у сфері освіти та економічної діяльності.

Історичні витоки та передумови створення АРАБСАТ. Угода про АРАБСАТ 1973 р. Цілі, сфера діяльності, функції, структура, учасники АРАБСАТ. Статутний капітал АРАБСАТ. Розподіл доходів від діяльності АРАБСАТ.

Координація та регулювання міжнародного використання частот. Етапи розподілу частот відповідно до радіорегламентів МСЕ. Генеральний міжнародний реєстр частот.

Космічні послуги в контексті діяльності МСЕ. Координація міжнародного користування частотами для надання супутникових послуг. Феномен «паперових супутників».

Основні положення Принципів використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення від 10.12.1982.

Системи глобального навігаційного позиціонування: ГЛОНАСС, GPS, Галілео. Регіональні системи щодо доповнення глобальних навігаційних систем. Правові аспекти використання глобальної навігаційної системи у транспортній галузі.

Правове регулювання супутникового мовлення в Україні.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 4, 7

Додатковий: 5, 18, 19, 28, 29, 31
Міжнародні документи: 1, 4

Тема 9. Правове регулювання дистанційного зондування Землі.

Поняття дистанційного зондування Землі (ДЗЗ). Принципи ДЗЗ, затверджені резолюцією ГА ООН 41/65 від 03.12.1986 та сфери застосування його результатів.

Регулювання ДЗЗ нормами міжнародного права. Національні нормативні документи щодо ДЗЗ на виконання міжнародних засад регулювання у відповідній сфері: Закон про політику ДЗЗ США, Закон Канади про космічні системи ДЗЗ, Закон Франції про космічні операції.

Диверсифікація політик щодо доступу та цін на відомості, отримані в результаті ДЗЗ.

Угода щодо забезпечення співробітництва України з ЄС у рамках програми дистанційного зондування Землі ЄС Copernicus між Державним космічним агентством України та Європейською комісією від 25.05.2018 та перспективи її використання для розвитку господарювання в Україні. Перспективи правового забезпечення використання даних ДЗЗ в Україні.

Список рекомендованих джерел:
Основний: 6
Додатковий: 20, 23, 29
Міжнародні документи: 1, 4

Тема 10. Охорона космічного простору від засмічення та забруднення ядерними джерелами енергії

Поняття космічного сміття та його співвідношення з космічним об’єктом. Пасивні та активні механізми боротьби з космічним сміттям. Управління рухом в космічному просторі та системи ситуаційної обізнаності про обстановку в космосі.

Керівні принципи щодо запобігання засмічення космосу, прийняті Міжагенським координаційним комітетом з космічного сміття та ГА ООН. Національні механізми щодо боротьби із засміченням космосу на прикладі США, Франції, Великобританії. Шляхи включення України до процесу боротьби із космічним

сміттям.

Механізми притягнення до відповідальності у випадку виникнення підстав під час реалізації заходів з очищення космосу від сміття. Новітні підходи до боротьби з проблемою засмічення космосу.

Правові засади використання ядерних джерел енергії в космосі. Відповідальність, спричинена космічними об'єктами з ядерними джерелами на борту. Перспективи безпечного використання ядерних джерел енергії для дослідження далекого космосу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4, 8

Додатковий: 6, 7, 11, 12, 23, 36, 37

Міжнародні документи: 1, 2, 3, 5

Тема 11. Правове регулювання пілотованих космічних польотів

Правовий статус людини в космосі. Механізми відбору та підготовки до польотів, створення умов життєзабезпечення та реабілітації космонавтів та астронавтів. Основні положення Угоди між урядами Канади, держав-членів ЄКА, Японії, Російської Федерації та США стосовно співробітництва щодо Міжнародної космічної станції цивільного призначення, законодавств США, ЄКА та Російської Федерації. Перспективи комерціалізації Міжнародної космічної станції.

Особливості правового статусу космічних туристів. Перспективи розвитку ринку космічних туристичних послуг.

Правові засади убезпечення пілотованих космічних польотів відповідно до Угоди про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір від 22.04.1968.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5, 6

Додатковий: 12, 13, 18, 30, 37

Міжнародні документи: 1, 7

Тема 12. Перспективи правового забезпечення нових викликів у сфері космічної діяльності

Права на небесні тіла та їх ресурси: концепції «надбання» чи «загальної спадщини людства». Тлумачення ст. 2 Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла та ст. 11 Угоди про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах.

Порівняльний аналіз змін до законодавства щодо дослідження і використання космічних ресурсів США від 25.11.2015 та Закону Люксембургу від 01.08.2017.

Режими часткової демілітаризації космічного простору та повної демілітаризації небесних тіл. Використання космічного простору в мирних цілях: концепції «не військовості» та «не агресивності» космічної діяльності. Перспективи застосування права jus contra bellum та jus in bello під час врегулювання конфліктів в космічному просторі та положення розділів VI та VII Статуту ООН, ст. 4.2 проекту Міжнародного кодексу поведінки для космічної діяльності, ст. ст. 54-56 Протоколу I від 08.06.1977 до Женевської конвенції, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 12.08.1949 в контексті їх застосування до конфліктів у космічному просторі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 6, 8

Додатковий: 9, 12, 25, 28, 30

Міжнародні документи: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

5.СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ
Основний:

1. Гурова А. М. Джерела правової охорони навколоземного космічного простору від засмічення в контексті забезпечення довготермінової сталості. Правова держава: зб. наук. праць. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2016. Вип. 27. С. 541–550.
2. Гурова А. М. Законодавче закріплення видобування та привласнення ресурсів космосу: перспектива чи авантюра. Правова держава. 2017. Вип. 28. С. 493-501.
3. Забезпечення міжнародно-правової охорони космічного простору від ядерних джерел енергії. Аналітичний звіт. Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. К., 2015.
4. Космічне право: Підручник. – К. – Вид-во «Юридична думка», 2012. – 280.
5. *Міжнародне публічне право: навч. посібник/ за заг. ред. В.Е. Теліпко. Київ: Центр учбової літ., 2010. 608 с.*
6. Нариси космічного права. / Н. Р. Малишева // К.: Алерта, 2010 – 296с.
7. Jens Hinricher. The Law-Making of the International Telecommunication Union (ITU) - Providing a New Source of International Law? ZaцRV. 64. 2004. pp. 489-501
8. Ram Jakhu. Legal Issues Relating to the Global Public Interest in Outer Space, 32 Journal of Space Law, 2006, pp. 31-110

Додатковий:

1. Атаманенко Б. А., Редчиць Н. Є. Транспарентність і зміцнення довіри в космосі. Космічна наука і технологія. 2013. Т. 19. № 6. С. 60–69;
2. Бєглий О. В. Правове регулювання світового ринку космічних послуг і технологій. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.11/ Бєглий Олександр Васильович; ІДП ім. В. М. Корецького НАН України. – К. 2002. – 195 с.
3. Боровик В. Космічна гонка технологій: місце і роль України, ZN.UA, 2017. URL: https://dt.ua/promyshliennost/kosmichna-gonka-tehnologiy-misce-i-rol-ukrayini-246519_.html
4. Воронков О. О. Конспект лекцій з курсу «Страхування» (для студентів заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного

рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства) / О. О. Воронков; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 126 с.

5. Внутрішні правила і принципи корпоративного управління EUTELSAT від 08.11.2017. URL: https://www.eutelsat.com/files/contributed/eutelsat/pdf/Internal_Rules.pdf.

6. Гурова А. М. «Правова охорона навколоземного космічного простору»: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.06/ Гурова Анна Михайлівна; ІДП ім. В. М. Корецького НАН України. – К. 2017. – 245 с.

7. Гурова А. М. Космічний об'єкт та космічне сміття: співвідношення понять. Право і суспільство. 2015. № 6, Ч. 3. С. 101–106.

8. Кишко-Єрлі О. Б. Відповідальність за шкоду, спричинену космічними об'єктами з ядерними джерелами енергії на борту. Часопис Київського університету права. 2015/3. С. 274- 277.

9. Красіліч Н. Д. Міжнародні гарантії щодо космічного майна. Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. Київ. 2005. Вип. 29. С. 530–534

10. Малишева Н. Р. Застосування міжнародно-правового принципу непривласнення Місяця та інших небесних тіл до нових світових реалій. URL:http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/4472/%CD

11. Малишева Н. Р. Міжнародно-правові проблеми, що виникають у зв'язку з активним видаленням космічного сміття. Правова держава. Щорічник наукових праць. Київ, 2016. Вип. 27. С. 264–276

12. Малишева Н. Р. Стан та перспективи розвитку наукових досліджень у галузі космічного права. Правова держава. Щорічник наукових праць. Київ, 2014. Вип. 25. С. 226–254.

13. Малишева Н.Р. Чи варто дерегулювати сферу космічно діяльності? Публічне право, 2016, №1 (21). С. 90-95.

14. Малишева Н. Р., Гурова А. М. Новації в дозвільному порядку здійснення космічної діяльності: об'єктивна необхідність чи данина часу? Космічна наука і технологія. 2016. Т. 22. № 6, С. 37-44.

15. Малишева Н. Р. Проблеми демілітаризації космічного простору: міжнародно-правовий аспект. Право України. 2014. Вип. 5. С. 189–202

16. Малишева Н. Р., Михайський О. Є., Гурова А. М. Еколого-правовий статус людини в космосі. Космічні науки і технології. 3 (112), 2018. С. 75-82.

17. Нямещук Г. В. Розвиток світового ринку космічних технологій у контексті сучасних інтеграційних процесів. Вісник ДНУ. Серія: Світове господарство і міжнародні економічні відносини, 2012, вип. 4, С. 150-159.

18. Правові аспекти супутникового зв'язку. Посібник. К.: ТОВ «Спейс-Інформ», 2015. 55 с.

19. Правові аспекти супутникової навігації. Посібник. К.: ТОВ «Спейс-Інформ», 2015. 80 с.

20. Правові аспекти супутникового дистанційного зондування. К.: ТОВ «Спейс-Інформ», 2015. 72 с.

21. Семеняка В. В. Особливості становлення та розвитку правового інституту страхування в сфері космічної діяльності, Foreign Shower, 2013. URL: https://forinsurer.com/public/03/10/13/769

22. Скляр Н. М. «Експортний контроль в системі економічної безпеки держави» дис. … канд. екон. наук: 21.04.01/ Скляр Надія Михайлівна; Національний інститут стратегічних досліджень. – К. 2015. – 298 с.

23. Стельмах О. С. «Міжнародно-правовий режим безпеки дослідження та використання космічного простору в мирних цілях»: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.11/ Стельмах Ольга Станіславівна; ІДП ім. В. М. Корецького НАН України. – К. 2015. – 240 с.

24. Стельмах О. С. Правові засади безпеки перебування та життєдіяльності людини у космічному просторі / О. С. Стельмах // Правова держава. – 2013. – Вип. 24. – С. 317-325

25. Утко-Масляник Ю. М. «Правові аспекти співробітництва держав – членів Європейського Союзу у космічній сфері»: дис… канд.. юрид. наук: 12.00.11/ 3. Утко-Масляник Юлія Мирославівна; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Х. 2018 – 239 с.

26. Утко-Масляник Ю. М. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: перспективи співпраці у космічній сфері. Європейський Союз та Україна: перспективи трансформації двосторонніх відносин: зб. мат. ІІІ щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні та правові аспекти» (м. Львів, 25 жов. 2013 р.). Львів: Діпіай оперативна поліграфія, 2013. С. 181–183

27. Утко-Масляник Ю. М. Міжнародно-правові аспекти співробітництва України з Європейським Союзом у космічній сфері.

Юридична Україна. Київ, 2012. № 5 (113). С. 96–101

28. Barnaby J. Feder. Satellite company is trying life on its own: New York Times, July 23, 2001. URL: https://www.nytimes.com/2001/07/23/business/technology-satellite-company-is-trying-life-on-its-own.html?scp=1&sq=collections%20intelsat%202001&st=cse

29. Bhupendra Jasani and Ram Jakhu, (eds.) Commercialisation of Space – Opportunities and challenges", National Institute of Advanced Studies, Bangalore, 2014, pp. 315

30. CoCoSL Cologne Commentary on Space Law Volums I-III Outer Space Treaty edited by Professor Dr. Stephan Hobe, LL.M, Dr. Bernhard Schmidt-Tedd, Professor Dr. Kai-Uwe Schrogl, Assistent editor Dr. Gerardine Meishan Goh, LL.M Carl Heymanns Verlab. 256 p.

31. Frans G. von der Dunk. Legal Aspects of Satellite Communications—A Mini Handbook. Journal of Telecommunication and Broadcasting Law 4 (September 2015), pp. 1–26.

32. Karen L. Jones Public-private partnerships: stimulation innovation I the space sector: Aerospace corporation, April 2018. URL: https://aerospace.org/sites/default/files/2018-06/Partnerships_Rev_5-4-18.pdf

33. Ram S. Jakhu, Cassandra Steer, Kuan-Wei Chen, Conflicts in Space and the Rule of Law. Space Policy. 2018.

34. Sharing Space Situational Awareness Data by Duane Bird. URL: http://www.amostech.com/TechnicalPapers/2010/Integrating_Diverse_Data/Bird.pdf.

35. Space Traffic Management by Brian Weeden, Asangire Oprong, Ben Baseley-Walker, (International Space University). URL: http://www.unoosa.org/pdf/pres/stsc2008/tech-05.pdf 23 p.

36. Stephan Hobe Enviromental protection in outher space: Where we stand and what is needed to make progress with regard to the problem of space debris // The Indian journal of law and technology.Volume 8. 2012. P. 4. URL: http://ijlt.in/archive/volume8/ENVIRONMENTAL%20PROTECTION%20IN%20OUTER%20SPACE.pdf .

37. The Environment elements in Space Law (Assessing the Present and Charting the Future) by Lotta Viikary // Martinus Nijhoff publishers. Leiden, Boston. 2008.

Міжнародні документи:

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480

2. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір від 14.01.1975. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_253

3. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 29.03.1972. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126

4. Принципи, що стосуються дистанційного зондування Землі з космічного простору: Резолюція 41/65 від 03.12.1986. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_596

5. Руководящие принципы Комитета по использованию космического пространства в мирных целях по предупреждению образования космического мусора от 2007 года. Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/space_debris.shtml

6. Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах від 18.12.1979. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_482

7. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір від 22.04.1968. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_483

**Курсивом виділено джерела, які є в бібліотеці КНТЕУ.*